

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Francisci Svarez Granatensis E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Conimbricensi Academia Primarij
at[que] Emeriti olim Professoris Tractatvs Qvinque, Ad
Primam Secvndae D. Thomae**

Suárez, Francisco

Mogvntiae, 1629

1. Vtrùm voluntas Beati necessariò amet illum amore charitatis, & benevolentiaë.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94065](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94065)

DISPUTATIO IX.

De perfectione voluntatis Beati,
ut versatur circa
Deum.

Hætenus explicuimus quid ponat beatitudo in essentia animæ, & quid in intellectu: nunc dicendum quid ponat in voluntate: quod potest numerari inter effectus vilionis beate, ut nuper dixi: potest autem voluntas beati operari aut circa Deum, aut circa alia obiecta, & in utroque explicandum quantam perfectionem habeat. De priori dicemus in hac disputatione, quia pertinet ad primariam perfectionem beatitudinis: de reliquo in sequenti.

SECTIO I.

Vtrum voluntas Beati videns Deum, necessario amet illum amore charitatis, & benevolentie.

I. DE hoc actu, quamuis essentialis sit beatitudini, pauciora dicenda sunt, quam de visione beata dictum est suo loco, quia non est tam proprius beatitudinis sicut visio, quia est communis etiam statui viz secundum substantiam & speciem, & intentionem suam, ut nunc suppono ex materia de charitate, ex qua sumo idem esse obiectum proprium ac per se amoris viz & patrie, scilicet Deus ut in se est summum bonum & obiectum supernaturalis beatitudinis, seu finis vltimus supernaturalis, nam voluntas fertur in bonum sibi propositum provt in se est, quamuis propositio & cognitio non sit eisdem rationis. Deinde suppono habitum charitatis viz manere in patria, iuxta illud I. Corinth. 13. *Charitas nunquam excidit.* De inde de perfectione intentionis huiusmodi amoris idem iudicandum quod de perfectione intentionis gratiæ, de qua supra nonnulla attigimus: latius vero dicendum est in propriis materiis. Solum ergo dicendum est de illa perfectione amoris cuius quæ propria est status beatifici, quæ solum est immutabilitas & necessitas talis amoris: quæ duplex distingui solet, vna quoad specificationem, alia quoad exercitium: supponimus autem de facto beatos necessario diligere Deum, quia illa beatitudo perpetua est: questio vero est, an hoc solum sit ex sola intrinseca prouidentia Dei, an ex intrinseca rei natura.

II. Prima sententia est beatum tanta necessitate diligere Deum, ut etiam de potentia absoluta fieri non possit quin videns Deum actu ipsum diligat. Sic Agydus quodl. 5. quest. 6. Henric. quodl. 5. quest. 6. & libr. 12. quest. 5. qui in hoc fundatur quod visio & dilectio ex natura sua tam intime vniuntur in eodem obiecto, ut separari nullo modo possit dilectio à visione: sed nec percipio satis vim huius fundamenti, neque aliud probabile inuenio pro hac sententia.

III. Secunda sententia est, beatum videntem Deum de potentia absoluta neque quoad exercitium neque quoad specificationem necessitari

ad amandum, sed posse in aliquo casu Deum habere odio. Sic Holcot in suis determinationibus questio. nona articul. secundo & idem Gabriel infra citandus, quæ sententia ita est explicanda: nam si beatus in Deo nil aliud videat quam id, quod est Deo intrinsecum, fieri non potest ut illum odio habeat, quia in Deo, ut sic, nihil videt nisi summam bonitatem: bonum autem ut bonum non potest odio haberi, ut nunc supponimus: potest tamen fingi casus, in quo is, qui videt Deum, videat fore ab ipso priuandum visione, & perpetuo damnandum, & maximis æternis cruciatibus afficiendum, tunc enim potest iste homo Deum odisse sub ratione malefactoris, nam posset odisse malum illud, quod sibi videret imminere: ergo posset etiam odio habere autorem illius mali, nam iam apprehenderet illum sub aliqua ratione mali, saltem extrinseca: neque alio titulo haberetur odio à dæmonibus.

Responderi solet communiter, huiusmodi videntem Deum, necessario videre illum nec poenam esse æquissimam, & ex summa bonitate procedentem, & ideo non posse eum ad odium excitari. Sed hæc responsio non videtur satisfacere, primo quidem, quia fingi potest ut non videatur illa poena infligenda propter culpam, sed ex Dei absoluta voluntate, & tunc non esset actio iustitiæ, sed absoluti dominij, & quamuis non esset contraria honestati, esset tamen contraria voluptati, & commodo naturæ: ergo hæc est sufficiens ratio ut odio habeatur & actio propter se, & agens propter actionem. Secundo, etiam si actio appareat æquissima, si aliunde in ea appareat ratio incommodi, potest voluntas, pro libertate sua illam detestari, & consequenter etiam autorem eius, quia tota radix libertatis quoad specificationem est cognitio alicuius boni, vel mali in eodem obiecto. Denique, ut maior sit difficultas, fingere possumus ut is, qui videt Deum, non solum videat futuras poenas, sed actu etiam iam experiatur presentes, ita ut actu sit in poenis inferni, & ibi videat Deum, & priuetur omni gaudio, & delectatione beatifica, & spe euadendi illas poenas, tunc enim posset eligere carere visione & poenis simul potius quam in illo statu esse: ergo potest etiam desiderare ut Deus non sit, ut ipse possit eis poenis liberari: ergo visio præcise sumpta non necessitat quoad specificationem.

Tertia sententia eiusdem Holcot est de necessitate quoad exercitium, aliquando scilicet posse sequi ex visione non tamen semper: quod ipse ita declarat: nam in primis ex parte obiecti requirit, ut nihil videatur, quod possit impedire amorem: deinde ut ex parte videns tanta intentione videat, quæ possit vincere resistantiam voluntatis ex libertate eius peruenientem, nam si interdum causatur hæc necessitas, illa est ex efficacia visionis: sed hæc efficacia est finita: ergo quæ visio fuerit magis, vel minus intensa, habeat ad hoc maiorem, vel minorem efficaciam. Rursus resistantia voluntatis etiam est finita, imo est maior, vel minor quo voluntas est perfectior, vel liberior: ergo fieri potest, ut tanta sit efficacia visionis, quæ vincat resistantiam voluntatis, & tunc necessitabitur quoad exercitium: & de contrario tam remissa potest esse visio, & debilis ad mouendum, ut non inferat necessitatem, unde inferri, aliquam visionem posse sufficere ad necessitandam voluntatem hominis, quæ non sufficere

IV.

V. Sententia.

sufficit ad necessariandam voluntatem Angeli, quia est perfectior & liberior.

VII. Sed & scursum hic multa falsa supponit, quia fortasse visio illa nullam habet efficaciam circa voluntatem vt inde oriatur necessitas, & voluntas in hoc non habet resistenciam, sed maximam propensionem: apparentior distinctio esse posset de ipsa visione, nam interdum esse potest mere speculatiua absque vilo iudicio pratico formali, vel virtuali, quia nihil repugnat beatum videre Deum prout in se est precise, nihil iudicando de aliqua re creata, etiam de actu diligendi Deum: ergo per talem visionem non iudicabitur practice esse conueniens, vel necessarium diligere Deum: si ergo ex tali visione non necessario sequitur amor Dei, quia ad amandum non satis est iudicare obiectum esse bonum, sed etiam oportet iudicare bonum esse diligere illud, quia qui diligit, non solum amat obiectum, sed etiam actum qui intrinsece voluntarius est. Vnde multi ex Thomistis, vt Palud. Ferrar. & alij, necessitatem illius amoris probant ex necessitate huius iudicij, Deus est summe diligendus: si ergo hoc iudicium non est necessario coniunctum cum visione, neque amorem erit, nisi fortasse tunc quando visio fuerit tam perfecta vt vtrumque comprehendat.

VII. Quarta sententia est quæ simpliciter negat ex visione beatifica, quæ cumque illa sit, necessario oriri in voluntate amorem Dei necessitate quoad exercitium intrinseca, & ex natura rei. Sic Scot. in 1. d. 1. questio. 4. 5. Negatiua istius articuli, & Gabriel ibi quest. 6. & Supplem. Gabriel. in 4. d. 49. quest. 1. artic. 3. dub. 5. Ocham in 4. quest. vltim. artic. 3. & est expressa sententia D. Thom. quest. 22. de verit. artic. 6. & 1. 2. quest. 10. artic. 2. generaliter, ac sine limitatione negat, voluntatem necessitari quoad exercitium. Quæ sententia probatur primo, quia neque in intellectu, neque in voluntate videntur Deum esse aliqua causa sufficiens ad inferendam necessitatem amoris quoad exercitium: erga cum alias voluntas ex se sit potentia libera, nullo fundamento affirmari potest necessario moueri. Assumptum declaratur discurrendo per principia quæ cogitari possunt asserre necessitatem illam voluntati: nam primo in intellectu est obiectum visum, scilicet Deus, & hoc non sufficit ad inferendam necessitatem, quia non mouet voluntatem quoad exercitium, sed tantum quoad specificationem: neque inouet illam effectiue, sed tantum metaphorice, seu finaliter. Et confirmatur, quia in via idem obiectum amoris proponitur, scilicet Deus summe bonus, & tamen non necessitat: ergo obiectum ex se non est sufficiens causa huius necessitatis: nam si est sola diuersitas cognitionis, seu modi representandi aut applicandi tale obiectum, non efficeret ad tam diuersum modum operandi, qualis est liber, & necessarius. Secundo est in intellectu visio ipsa, & hæc multo minus videtur posse inferre necessitatem propter easdem fere rationes, quia nec mouet quoad exercitium, neque est effectiua in voluntate, sed est tantum conditio necessaria, seu approximatio ex parte obiecti. Præterea, quia illa visio precise vt est visio Dei, & mere speculatiua ex se non sufficit ad mouendam voluntatem, quia oportet, vt numer. præd. dicebam iudicare de ipsomet actu amoris quod sit mihi conueniens hic & nunc: hæc enim ratio in via, posito iudicio in intellectu quod Deus est summum bonum

Suarez in primam secunda D. Thom.

maxime amabile, non sequitur necessario amor in voluntate, quia cum illo iudicio non necessario coniungitur iudicium de ipsa actuali dilectione quod hic & nunc sit necessaria, vel conueniens: sed simili modo non est necesse hoc actuale iudicium aut intrinsece includi in ipsa visione Dei, aut cum illa necessario coniungi, quia non est de ratione summi boni vt actu diligatur: ergo in intellectu nullum est principium sufficiens huius necessitatis, quia præter illa duo nullum aliud fingi potest.

Rursus ex parte voluntatis possunt illa duo principia excogitari, primum ipsa voluntas, quæ naturali impetu videtur tendere in Deum: sed hoc non sufficit, tum quia voluntas ex se non est principium sufficiens dilectionis, de qua agimus, neque ad eam habet naturalem propensionem: tum etiam, quia ex illa propensione ad summum colligi potest necessitas quoad specificationem, quia voluntas etiam inclinatur in bonum in communi, seu in bonum honestum vt sic, & tamen non necessitatur ad diligendum illud, etiam si per intellectum actu, & euidenter proponatur, quia in illo exercitio reperitur bonum particulare, in quod non necessario fertur voluntas, & quia illa naturalis propensio non prodit in actu nisi per propriam efficaciam, & applicationem ipsius voluntatis, & in hac est libera voluntas, & domina sui actus.

Aliud principium necessitans voluntatem esse potest charitas infusa: & de hac fieri potest idem argumentum supra factum, nam in via non infert necessitatem, etiam si obiectum sit sufficienter propositum: ergo neque in patria, quia solus modus applicandi obiectum non sufficit ad tantam diuersitatem: item, quia charitas est habitus voluntatis: hæc autem est habitus naturæ vt in suo vsu subiiciat potentiam, cui inest, & se se accomodat modo operandi illius: & ideo dixit Aristot. quod habitibus vtritur cum volumus: ergo si ex voluntate non oritur necessitas, multo minus oriri potest ex habitu illius.

IX. Quinta sententia est, posita Dei visione, ex natura rei necessario sequi in voluntate actum dilectionis eius perfectum, & ex charitate. Ita Capreol. in 1. d. 1. quest. 3. art. primo. Palud. in quarta d. 49. quest. 7. num. 22. Caietan. 1. part. quest. 82. artic. 1. & 2. & 1. 2. quest. 10. artic. 2. Ferrar. 3. cont. Gent. capit. 62. Sor. in 4. quest. 3. artic. 4. conclus. 4. & alij discipuli Diu. Thom. qui vno ore censent, hanc esse Diu. Thom. sententiam, quam colligunt ex dist. quest. 82. artic. 1. & 2. & quest. 83. artic. 4. & magis inuariat in quest. 6. artic. 5. & ad 5. & quest. 62. artic. 2. ad 2. & ex 1. 2. quest. 5. artic. 4. & ex 3. contra Gent. capit. 62. Sed, vt verum fatear, licet hæc loca sunt probabilia, tamen in multis eorum solum loquitur Diu. Thomas de necessitate visionis, omnia autem quæ dicit de voluntate, possunt explicari de necessitate quoad specificationem: neque etiam inuenio rationem, quæ sufficienter demonstret hanc sententiam: eam tamen existimo esse probabilior, quam vt explicem:

X. Dicendum est primo, Deum clare visum & visionem eius esse in suo genere sufficiens principium ad mouendam & excitandam voluntatem ad amorem ipsius Dei. Probat, quia non potest videri Deus quin videatur vt summum bonum, & summe amabilis: ergo necesse est vt Deus sic visus sit sufficiens ad trahendam voluntatem ad sui amorem quantum est ex se. Probat, consequent-

G 3 quent-

quentia, quia bonum cognitum mouet & trahit voluntatem: ergo infinitum bonum prout in se est cognitum, maxime mouebit voluntatem, quantum necesse est ex parte obiecti. Antecedens patet ex supra dictis *disp. 5. sect. 3.* quia non potest videri clare Deus, quia non videatur secundum omnia sua attributa, quae in eo sunt formaliter: vñ autem ex praecipuis est quod est, summum bonum, & fons totius bonitatis, & finis vltimus rerum omnium.

XI.

Vnde probabiliter colligo etiam de potentia absoluta non esse possibilem aliquam Dei visionem, quae sola ac praese sumpta absque alia cognitione, vel iudicio non sufficiat ex parte intellectus & obiecti, ad excitandum Dei amorem in voluntate. Probatur, quia si perfecta Dei visio, qualis nunc est, ad hoc sufficit, & aliqua fingitur ex se insufficientis, necesse est vt hoc habeat propter imperfectionem aliquam: vel ergo illa imperfectio est sola remissio visionis ex parte videntis, vel est limitatio aliqua ex parte obiecti, nihil enim aliud fingi potest, cum *libro secund. de attributis capite decimo nono.* ostensum sit visiones esse eiusdem speciei: primum autem dici non potest, tum quia, quantumuis sit remissa visio, est clara & euidens: ergo facit voluntati praesens obiectum, prout in se est, sed hoc sufficit voluntati: tum etiam, quia sicut visio potest esse remissa, ita etiam & amor: ergo visio remissa saltem sufficit mouere ad amorem remissum. Secundum etiam dici non potest, quia ab illo obiecto visio praescindi non potest, quin videatur sub ratione summi boni, & finis vltimi: sicut praescindi non potest quin videatur sub ratione omnipotentiae, & primi principij: hoc autem factis est ad mouendam voluntatem.

XII.

Dices, non esse satis, quia ex hoc praese non videtur quod exercitium ipsius actus amoris hic & nunc conueniat. Respondetur, imo in ipso obiecto indicato & summo bono, & summe diligibili hoc virtute contineri, & ideo hoc satis esse ad mouendam voluntatem in suo genere, praesertim si in intellectu nullum sit aliud iudicium huic repugnans motioni, qualis esset, si intellectus iudicaret solum hic & nunc non esse conueniens occupari in exercendo actu amoris circa tale obiectum, quod iudicium non est in beato, neque esse potest, vt dicam, praesertim nulla facta extrinseca suppositione. Confirmatur, & declaratur, nam licet is, qui amat, voluntarie amet, & ideo dicitur consequenter amare ipsum amorem: amen non est necesse vt hoc faciat per actum formaliter reflexum, tendendo proprie in ipsum actum amoris vt in obiectum, sed satis est vt in actu exercito per quandam reflexionem virtutalem velit ipsum actum per modum actus: ergo similiter vt voluntas moueatur & sufficienter exciteatur ad huiusmodi actum, satis est vt ita proponatur obiectum, & iudicetur bonum, vt in ipso iudicio virtute contineatur continentia actus, & exercitii eius: hoc autem in praesenti fit eo ipso quod Deus clare visus iudicatur summum bonum, & vltimus finis simpliciter & absolute super omnia diligendus.

XIII.

Dicendum secundo, postquam Dei visione ex natura rei voluntas necessario sequitur motionem illius obiecti amando illud super omnia quantum potest. Hae conclusio dupliciter probari potest, primo ostendendo in illo actu physicam, & naturalem necessitatem, quae probari potest primo a simili a diuina voluntate, quae ad amorem sui ipsius omnino est definita determinata, exercitium, vt ille amor omnino ac physice necessarius sit, i-

dem ergo dicendum est de voluntate creata respectu amoris Dei visi clare. Probatur haec consequentia primo, quia voluntas diuina perfectior voluntate est omni voluntate creata, & non obstante hac perfectione, natura sua determinatur ad amandum summum bonum clare propositum, & cum hac determinatione retinet omnem libertatem necessariam ad essentiam & perfectionem simpliciter rationalis voluntatis: ergo dicendum est idem de voluntate creata. Probatur consequentia, quia si haec voluntas ponitur libera respectu illius obiecti, vel hoc est ex perfectione: & hoc non, quia perfectior est diuina voluntas, vnde signum est hoc non pertinere ad perfectionem: vel est ex imperfectione, & hoc in primis non affirmant auctores contrariae opinionis, quia habere dominium sui actus conuenit voluntati ex perfectione sui. Deinde nulla est ratio cur haec imperfectio tribuatur voluntati creatae, praesertim supposita in intellectu clara Dei visione, quae sufficit ex parte intellectus tollere omnem imperfectionem, quae modum illum operandi imperfectum posset impedire, & posito in voluntate habitu charitatis eleuante voluntatem ad diuinum ordinem cum concursu sibi conaturali, & debito. Vnde confirmatur, nam creata charitas est participatio diuinae charitatis per essentiam quodammodo eiusdem ordinis: sicut ergo charitas per essentiam determinata est natura sua ad amandum summum bonum, quod est obiectum eius: ita etiam charitas participata natura est eleuata ad amandum idem summum bonum sufficienter propositum, quod etiam respicit vt primarium obiectum. Nec circa fundamentum huius discursus haerendum est circa opinionem Scoti, Durandi, & aliorum, qui affirmant Deum se libere amare, & patrem, ac filium libere producere Spiritum sanctum, nam isti auctores non loquuntur in sensu nobis contrario, id est, de libertate necessitati opposita, quia nec negant, nec negare possunt Deum tanta necessitate se amare, vt non possit se non amare, & tam necessario produci filium, ac Spiritum sanctum, alias non necessario existeret, & consequenter non esset Deus: sed loquuntur de necessitate opposita coactioni, aut naturaliactione, vt Scot. loquitur, in qua re, quamuis de nomine disputent, tamen male loquuntur, vt in *prima part. quest. 41.* latius disputatur, nam ad praesentem quaestionem nihil refert.

Vltimo respondendo simul ad fundamentum Scoti, ostendo esse in actu omnia principia, quae ad necessitatem sufficientem: nam in primis obiectum cum sit infinitum bonum per essentiam ex se habet vim ad mouendum in suo genere summo, & perfectissimo modo: ergo quantum est ex se trahit voluntatem necessario ad sui amorem. Nec refert quod non moueat efficienter, quia in suo genere potest habere motionem accommodatam tali modo operandi: vnde quamuis obiectum dicatur mouere voluntatem quoad specificationem, quia determinat illam ad talem speciem actus: non video tamen cur etiam in suo genere non possit dici mouere & excitare etiam quoad exercitium, quia reuera ad hoc allicit voluntatem vt exerceat talem actum: & idolo quamuis Caietan. *prima secunda questio. decima artical. secundo.* negat hanc necessitatem oriri ex obiecto, sed solum ex parte potestatis, neque ita ibi explicet D. Thom. verum sentio non minus tribuendam esse hanc necessitatem obiecto in suo genere, quam potestati in suo, quia reuera summa bonitas Dei est, quae in genere finis

1. via probatur 1.

XIV.

nis

nis trahit voluntatem ad se; trahit autem modo accommodato & actui, & eximia bonitati. Neque D. Thom. ibi aliud sentit, quia tantum loquitur de homine viatore in genere, vt ibi Conrad. explicuit, & Capr. in 1. d. 1. quest. 3. art. 3. Deinde ex parte cognitionis, seu applicationis illius obiecti est maxima applicatio, quæ esse potest, aut requiri: tum quia per illam fit præsens bonitas obiecti prout in se est: tum etiam quia tanta necessitate fit præsens, vt non possit voluntas intellectu ab eo iudicio diuertere, vt patet ex materia de visione agendo de necessitate illius. Tum tertio, quia ex vi illius visionis constituitur homo in statu beatifico, in quo excluditur omne iudicium, omnisque existimatio contraria illi amori, vt statim explicabo; & in his omnibus differt visio illius obiecti à cognitione, quæ habetur in via, & ideo potest ex illa oriri diuersus modus operandi, & diligendi, quam in via reperitur. Rursus ex parte potentia reperitur inclinatio charitatis, quæ omnino est determinata natura sua ad summum bonum, vt declaratum est, quæ inclinatio quamuis prout reperitur ad Deum clare visum, & vt est supernaturale bonum, non fit connaturalis voluntati, tamen non est illi repugnans, sed potius est proportionata, & cõsentanea, & supposita charitate, etiam est suo modo connaturale vt voluntas eleuetur ad talem modum operandi. Quod ita confirmatur ac declaratur, nam libertas per se non tedit ad vltimum finem, sed ad media, nam connexio cum vltimo sine potius esse debet determinata vt ex intentione illius procedatur ad electionem mediõrum, & quia in vltimo fine, vt sic, non est indifferencia, sed potius necessitas, cum in illo consistat beatitudo: ergo quando voluntas eleuetur ad finem vltimum supernaturalem, si ex parte finis sit sufficiens motio, & applicatio, consentaneum est ipsi voluntati, vt ex parte sua etiam eleuetur ad amandum modo consentaneo fini vltimo: Ex his ergo principis sufficienter videtur explicari hæc physica necessitas.

XV. Secundo principaliter probari explicarique potest conclusio ex ipsa ratione actus, vel omisionis voluntatis, quia proposito sufficienter obiecto bono mouente, & excitante voluntatem ad amandum ipsum cum perfecta scientia, & cognitione, non videtur voluntas posse suspendere actum, nisi illamet suspensio sub aliqua ratione boni & commodi proponatur; sed Deus clare visus sufficienter moueat voluntatem ex se, & tante illa visione, non potest suspensio actus amoris representari sub aliqua ratione commodi: ergo non est possibilis voluntati: ergo necessitatur quoad exercitium. Totus hic discursus fundari potest in doctrina D. Thom. 1. 2. quest. 5. art. 4. & 3. contr. Gent. cap. 62. vbi multis rationibus, quæ in summa in hoc discursu continentur, probat non posse voluntatem beati auertere intellectum à visione Dei, quia eadem est prorsus ratio de voluntate auertere se ipsam, vt ita dicam, ab amore Dei actuali; solum potest cogitari differentia, nã voluntas vt auerteret actum intellectus, indigeret actu positiuo, quo vellet non videre Deum; & ideo opus est vt illud obiectum ei proponatur sub ratione boni; ad cessandum autem ab amore, non indiget actu, sed sola negatione actus, & ideo nõ videtur tam necessarium vt illa negatio proponatur per modum obiecti conuenientis. Sed hæc differentia non obstat, quia voluntariũ virtuale, seu indirectum æquualet voluntario directo, quod fit per actum positiuum, & ideo si ad volendum directe per actum positiuum carentiam alterius actus, necesse est vt illa proponatur

sub aliqua ratione conuenientis, ad suspendendum voluntarie actum idem erit necessarium.

Adde iudicium quod beatus habet de diuina bonitate, quam apprehendit vt maxime diligibilem, & coniunctionem cum illa maxime necessariam ad suam felicitatem, hoc, inquam, iudicium ita excitare, & mouere voluntatem, vt sine iudicio contrario quo contineatur, ne in actum exeat, non videatur illum posse suspendere; quod maxime procedit per se, & ex natura rei loquendo, nullam addedo extrinsecam suppositionem, quia in tali amore nec lassatur voluntas, neque impeditur ab aliis actionibus, neque aliam rationem incommodi in eo reperit.

At vero facta aliqua suppositione, videtur esse aliqua difficultas, quæ tangitur in fundamentis aliarum opinionum: triplex autem suppositio hæctenus cogitata est. Prima, quam fingit Holcot supra, scilicet, si videns Deum simul habeat hanc falsam existimationem, quod nisi cesset ab amore Dei, erit perpetuo miser, aut aliquid simile. Sed responderetur impossibile esse habere hoc iudicium videntem Deum aut similem errorem; sicut fingi non potest quod beatus iudicet se peccare amando Deum, quia tale iudicium ex ipsis terminis est manifeste falsum, & ideo non potest cadere in intellectum, præsertim ita illustratum vt clare videat Deum.

Secunda suppositio est quod Deus præcipiat beato vt cesset ab amore sui, vel omnino ab omni actu voluntatis; de quo dicendum est suppositis quæ in prima ratione diximus, tale præceptum esse impossibile, quia necessitas huius actus est naturalis & physica, & ideo non est in potestate voluntatis cessare ab illa, & ideo non est hæc materia præcepti. Deinde esto admittamus hoc esse in potestate voluntatis, in eo casu tale præceptum esset extra ordinem nature, & ita non esset ille casus contra conclusionem positam. Ac denique tunc cessare ab illo actu ex tali motivo, esset quidam amor Dei, vel formalis, vel virtualis, cum propter implendam eius voluntatem homo se priuaret voluntarie tanto bono.

Tertia suppositio est quod videns Deum patiatu ab ipso aliquod maximum detrimentum, vel videat ita aliquando futurum: & hoc in primis etiam est præter ordinem illius visionis: deinde etiam positio illo casu, non posset voluntas aliquid præter rectam rationem, aut inordinatum efficere, quia, vt disp. sequenti sect. 1. ostendemus, illa visio ex vi sua efficit voluntatem rectam; & ideo in tali casu fieri non posset vt voluntas exiret in actum odii, vel actum similem, quia euidenter videret illum actum esse inordinatum, & Deum non esse dignum tali odio, cum quidquid faciat, summa bonitate facere ipse beatus videat, & ita ab ea mouetur vt non possit habere aliam regulam suæ voluntatis, præsertim, si verum est physice necessitari ad eius amorem, quia semper efficacia illius bonitatis est infinite maior, quam cuiuscumque incommodi. Denique, etiam in eo casu videret beatus pro eo tempore quo videt, nullam esse rationem ad cessandum ab amore Dei, quia etiam si aliam poenam tunc patiatur, vel postea passurus sit, nihil conferre potest ad vitandam, vel minuendam illam quod cesset ab amore Dei, & alioqui videt non obstantem illa poena, quæ iustissime à Deo procederet, ipsum esse æque dignum amore: ergo nullus casus fingi potest, in quo, (vt ita dicam) ab intrinseco & voluntarie videns Deum, cesset ab actuali amore illius.

Quæres, de quo amore sit hoc intelligendum, de affectiuo ne tantum, an etiam de amore, la suborta quem expeditur.

XVI. Ostenditur amplius dicta necessitas.

XVII. Excluditur vnus casus in quo hæc necessitas cessare videtur.

XVIII. Excluditur alter casus.

XIX. Excluditur casus.

XX. Questio, dum, de affectiuo ne tantum, an etiam de amore, la suborta quem expeditur.

Handwritten notes in large letters on the right margin, including 'VAREZ' and 'OTIO'.

quem vocant obedientiam? Responderetur de utroque esse intelligendum, siue intelligatur hi amores tanquam duo actus, siue tanquam vnus perfectus, quo beatus ita vnitur Deo vt efficaciter, & absolute velit illi omne bonum, atque a deo non tantum velit Deum esse & frui omnibus bonis suis, sed etiam velit voluntatem suam in omnibus implere: quia, vt recte D. Thom. 4. contra Gentes capit. 92. perfecta amicitia efficit conformitatem voluntatum: amicitia autem ad Deum est perfecta, & est ad ipsum tanquam ad superiorem, & vltimum finem, ad quem amans debet se, & omnia sua referre: & ideo efficit vt, qui sic amat, habeat voluntatem suam conformem diuinæ, sine qua conformitate ille amor stabilis esse non posset. Atque ex his à fortiori sequitur voluntatem videntis Deum necessitari quoad specificationem, ad amorem Dei, quia necessitas quoad exercitium alteram necessitatem includit; imo in ordine ad diuinam potentiam multo maior est hæc necessitas, vt iam dicam.

Illatum ex
hactenus di-
ctis, de ne-
cessitate
quoad spe-
ciem.

XXI. Vltimo ergo dicendum, de potentia absoluta fieri posse vt videns Deum ipsum actu non amet; probatur facile, quia hic amor est actus realiter distinctus à visione, & per nouam efficiantiam fit, que à Dei influxu pendet: ergo potest Deus nõ obstante visione, non dare voluntati concursum necessarium ad efficiendum illum actum: ergo tunc manebit visio sine amore: neque potest in hoc aliqua repugnantia cogitari. Dices: ergo potest Deus in eo casu facere, vt videns ipsum, eum odio habeat. Responderetur negando consequentiam, quia carentia, seu cessatio actus non est mala moraliter; & ideo potest Deus esse autor illius, vel positine volendo illam, vel per modum causæ priuatiuæ, seu negatiuæ non influentis. At vero odium est intrinsece malum, cuius Deus non potest esse causa: & ideo si ex natura rei esse non potest, vt ab ipsa voluntate creata tanquam à prima radice prodiret, non potest Deus speciali modo esse autor illius actus in vidente ipsum, & ideo in ordine ad ipsum Deum maior est necessitas amoris ipsius Dei quoad specificationem, quam quoad exercitium.

XXII.

Sed quid si Deus videnti se ipsum deneget habitum charitatis, & supernaturale auxilium ad diligendum ipsum amore supernaturali, quidnam faceret voluntas sic videns Deum: & supponendum est illam non priuare naturali concursu necessario ad operandum ea, quæ per vires nature suæ potest: nam si hoc etiam priuaretur, omnino maneret suspensa sine actu. In hoc casu dicunt quidam, voluntatem nullum actum dilectionis habituram circa Deum clare visum, quia supernaturalis visio nõ potest ad naturalem amorem excitare, quia voluntas per vires nature non potest ferri in obiectum supernaturale, quale est Deus clare visus. Sed hoc mihi non probatur, suppono enim Deum non negare concursum nature debitorum, vt voluntas operetur quantum naturaliter potest: nam si hoc denegaret, manifestum est illam nihil fore operaturam: tamen illo posito non repugnat voluntatem aliquid operari naturaliter circa obiectum supernaturale cognitum, vt etiam in via videmus experiri. Et ratio est, quia cum cognitio tantum requiratur vt obiectum fiat presens voluntati, & alioqui potentia intellectiua, & anima per eam vere intelligat, & faciat presens obiectum: licet illud supernaturaliter cognoscat, heri recte potest vt voluntas moueatur circa obiectum supernaturaliter cognitum, si in ipso obiecto sit aliquid, quod naturaliter diligere possit: ita vero est in Deo clare viso,

nam licet aliqua ratione sit supernaturale obiectum, tamen etiam in eo apparet bonitas naturaliter diligibilis, & ipsum etiam obiectum supernaturale sub aliqua ratione habet convenientiam cum obiecto naturali, sub qua diligere potest aliquo actu imperfecto, & naturali.

XXIII. Dicendum ergo est in eo casu voluntatem tanto imperu nature suæ amaturam Deum actu naturali perfectissimo, quem per vires nature habere potest, siue ille sit amor concupiscentiæ, vt quidam existimant, siue beneuolentiæ, vt longe verius esse censo. Quomodo autem talis amor differat ab amore infuso charitatis, non spectat ad hunc locum, sed in materia de gratia, & charitate explicandum est: breuiter dico, in entitate sua differre, quia vnus est actus supernaturalis quoad substantiam, alius vero non: ex parte vero principii actiui, quia vnus natura sua postulat naturalem principium, & non alius: ex parte denique obiecti, quia vnus respicit Deum prout habet necessariam connexionem cum natura vt sic, alius respicit Deum prout est finis & principium altioris rationis, quam natura secundum se postulet. Ad fundamentum iam responsum est.

SECTIO II.

Virum beatus necessario amet suam beatitudinem supernaturalem, quam possidet, & qua fruatur.

Diximus de amore amicitie Dei, pauca addenda sunt de amore concupiscentiæ, cuius principium obiectum est beatitudo, vel obiectiua, vel formalis, nam vt Anselm. dialogo de libero arbitrio dixit, amor beatitudinis est amor proprii commodi: hic autem amor potest intelligi necessarius in beatitudine, vel quoad specificationem tantum, vel etiam quoad exercitium: & de utroque breuiter dicendum est.

I. Primo certum est, beatum necessitate quoad specificationem necessario amare visionem Dei, 1. Assertio, & Deum visum, vt est obiectum, quatenus illa de necessitate quoad visionem redditur beatus. Ita sumitur ex D. Tho. 1. 2. quæst. 5. artic. 4. & 3. cont. Gen. cap. 62. & nullus speciem. Theologus de hoc dubitat, quia qui videt Deum, nõ potest absolute velle carere tali visione, quia sensu composito, id est, supposito quod illam semel recipiat, non est in potestate eius illam dimittere. Deinde nec simpliciter affectu: seu desiderio potest optare carere illa, per se loquendo, tunc quia, vt supra dicebamus, nulla ratio mali, aut incommodi in ea visione apparere potest, neque contrario aliqua ratio commodi in carètia eius: tum etiam, quia nullus potest desiderare non esse beatus, per se loquendo: qui autem videt Deum, videt felicitatem suam ex illa visione pendere, seu in illa consistere.

II. Dixi autem per se loquendo, quia si fingatur aliqua extrinseca suppositio, non erit inconueniens quod voluntas velit carere illa visione vel perpetuo, vel ad tempus: perpetuo quidem, si Deus homini reuelat hanc esse suam voluntatem, & præsertim si velit, seu præcipiat hominem hoc velle, tunc enim licet non possit voluntas auertere intellectum à visione, seu mouere illum vt suspendat actum visionis, quia, vt supra dixi, non est hoc in potestate eius: vnde non est materia præcepti: posset tamen habere voluntarium consensum, & affectum, seu desiderium vt in se impletur diuina voluntas, quia actus iste honestus est, & non inuoluit aliquam repugnantiam, ob quam